

**ZAMONAVIY DAVLAT BOSHQARUVIDA RAQAMLI
TEXNOLOGIYALARNING SIYOSIY JARAYONLARGA TA'SIRI**

O'ktamov Abrorjon Azamatovich

Mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya: Ushbu ilmiy ishda zamonaviy siyosiy jarayonlarda raqamli texnologiyalarning o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. "Raqamli siyosat" tushunchasi orqali internet, ijtimoiy tarmoqlar, elektron hukumat va raqamli ishtirokning siyosiy qarorlar qabul qilish, fuqarolik faolligi va davlat boshqaruvidagi ta'siri yoritilgan. Ishda mavjud muammolar – raqamli tafovut, dezinformatsiya, kiberxavfsizlik, axborot monopoliyasi va raqamli savodxonlik yetishmasligi chuqur tahlil qilinadi. Estoniya, AQSh, Hindiston va Yevropa Ittifoqi kabi mamlakatlar tajribasi asosida raqamli siyosatning muvaffaqiyatli modellariga misollar keltirilgan. Tadqiqot yakunida O'zbekiston uchun milliy raqamli siyosat konsepsiyasini ishlab chiqish, raqamli tenglikni ta'minlash, siyosiy raqamli savodxonlikni rivojlantirish, axborot xavfsizligini kuchaytirish va ochiq boshqaruv mexanizmlarini joriy etish bo'yicha amaliy takliflar ilgari surilgan. Ish raqamli transformatsiya sharoitida demokratik institutlarni rivojlantirishda raqamli siyosatning o'rni va istiqbollarni aniqlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: raqamli siyosat, siyosiy ishtirok, elektron hukumat, siyosiy mobilizatsiya, ochiq ma'lumotlar, dezinformatsiya, raqamli tafovut, raqamli ishtirok axborot xavfsizligi.

Uktamov Abrorjon Azamatovich

Independent researcher

Abstract: This study explores the growing influence of digital technologies on contemporary political processes, conceptualized as "Digital Politics." The research examines how the internet, social media, e-government platforms, and digital civic engagement are reshaping political communication, public participation, and governance mechanisms. Key challenges—such as the digital divide, disinformation, cybersecurity risks, information monopolies, and low levels of digital literacy—are analyzed in detail. Drawing on international best practices from countries like Estonia, the United States, India, and members of the European Union, the paper identifies successful digital policy models. The study offers practical recommendations for Uzbekistan, including the development of a national digital politics strategy, bridging the digital gap, promoting political digital literacy, strengthening information security, and implementing open governance platforms. Ultimately, this research aims to demonstrate the critical role of digital politics in fostering democratic institutions and enhancing trust between the state and society in the context of ongoing digital transformation.

Keywords: digital politics, political participation, e-government, political mobilization, open data, disinformation, digital divide, digital participation, information security.

KIRISH

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar hayotning barcha jabhalariga, xususan siyosiy jarayonlarga chuqur singib bormoqda. Raqamli siyosat (Digital Politics) atamasi siyosiy muloqot, saylov jarayonlari, fuqarolik ishtiroki va davlat boshqaruvi tizimida raqamli vositalarning keng qo'llanilishini anglatadi. Bu hodisa ayniqsa, ijtimoiy tarmoqlarning siyosiy mobilizatsiya vositasiga aylanishi, elektron hukumat (e-gov) va ochiq ma'lumotlar (open data) siyosatiga o'tish fonida dolzarb tus olmoqda. Ushbu tezisda raqamli siyosatning nazariy asoslari, joriy muammolari va istiqbollari tahlil qilinadi hamda O'zbekiston sharoitida raqamli siyosatni takomillashtirish bo'yicha takliflar beriladi.

I. Raqamli siyosatning nazariy asoslari

Raqamli siyosat – bu raqamli texnologiyalarning siyosiy institutlar, jarayonlar va qaror qabul qilish tizimiga ta'sirini o'rganadigan fanlararo yo'nalishdir. U quyidagi sohalarni qamrab oladi:

Raqamli ishtirok (digital participation): Fuqarolarning siyosiy hayotda internet orqali faol ishtiroki.

Raqamli boshqaruv (digital governance): Davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi va onlayn shaklga o'tishi.

Raqamli siyosiy kommunikatsiya: Ijtimoiy tarmoqlar, bloglar, messenjerlar orqali axborot tarqatish.

Kiberxavfsizlik va siyosat: Raqamli tahdidlar va ularning siyosiy barqarorlikka ta'siri.

Raqamli siyosat Habermasning "Jamoatchilik maydoni" nazariyasi bilan ham uyg'unlashadi – internet yangi jamoatchilik platformasini yaratadi, biroq bu maydon noteng imkoniyatlar, manipulyatsiya va dezinformatsiya xavfini ham o'z ichiga oladi.

II. Muammolar tahlili

Raqamli siyosat rivojlanishida quyidagi muammolar mavjud:

Raqamli savodxonlikning past darajasi: Fuqarolarning siyosiy kontentni tahlil qilish, tanqidiy yondashish ko'nikmalari yetarli emasligi.

Dezinformatsiya va feyk yangiliklar: Ijtimoiy tarmoqlarda tarqaladigan yolg'on ma'lumotlarning siyosiy ongga salbiy ta'siri.

Kiberxavfsizlik muammolari: Davlat axborot tizimlariga hujumlar, shaxsiy ma'lumotlarning oshkor bo'lishi ishonch inqiroziga olib keladi.

Axborot monopoliyasi: Global texnologik gigantlar (Google, Meta, X va boshqalar) orqali noto'g'ri axborotlarning tarqatilishi.

III. Xalqaro tajriba: raqamli siyosatning amaliy modellari

Estoniya – dunyodagi eng ilg'or raqamli boshqaruv tizimiga ega. Saylovlar onlayn tarzda o'tkaziladi, fuqarolar ID-kartalar orqali barcha davlat xizmatlaridan foydalana oladi.

Hindiston – "Digital India" tashabbusi orqali aholining eng chekka qatlamlarigacha raqamli xizmatlar yetkaziladi.

AQSh va Yevropa Ittifoqi – dezinformatsiyaga qarshi qonunchilik va texnologik nazorat mexanizmlari joriy qilingan (masalan, DSA – Digital Services Act).

O'zbekiston – "Elektron hukumat" tizimi joriy etilgan.

Elektron hukumat (inglizcha: e-Government) — bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida davlat idoralari va fuqarolar, biznes subyektlari o'rtasidagi munosabatlarni raqamli shaklda tashkil etish tizimi.

IV. Takliflar va tavsiyalar

Raqamli siyosat konsepsiyasini ishlab chiqish: O'zbekiston sharoitida raqamli siyosatning huquqiy asoslarini belgilovchi strategik hujjat qabul qilinishi lozim.

Raqamli tafovutni kamaytirish: Internet infratuzilmasini chekka hududlarda kengaytirish.

Siyosiy raqamli savodxonlik dasturlarini yo'lga qo'yish: Maktab, oliy ta'lim va OAVlar orqali fuqarolarning siyosiy ma'lumotlarni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.

Kiberxavfsizlikni kuchaytirish: Davlat axborot tizimlarining xavfsizligi va shaxsiy ma'lumotlar himoyasini xalqaro standartlarga moslashtirish.

Ochiq hukumat va raqamli monitoring tizimlarini joriy etish: Davlat qarorlarining shaffofligini ta'minlovchi onlayn platformalar (masalan, "Open Budget" kabi) joriy etilishi.

XULOSA

Raqamli siyosat – bu zamonaviy siyosiy jarayonlarning ajralmas qismiga aylangan konsepsiya bo'lib, u demokratiya sifatini oshirishda, davlat va jamiyat o'rtasidagi ishonchni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston sharoitida raqamli siyosatni rivojlantirish milliy raqamli transformatsiya strategiyasi doirasida muhim bosqich bo'lishi lozim. Raqamli siyosat bo'yicha ilmiy tadqiqotlar siyosiy modernizatsiya va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashning zamonaviy vositasi sifatida ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Castells, M. (2009). *Communication Power*. Oxford University Press.
Raqamli davrda siyosiy kuch va kommunikatsiya o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qiladi.
2. Chadwick, A. (2013). *The Hybrid Media System: Politics and Power*. Oxford University Press. An'anaviy va raqamli ommaviy axborot vositalari qanday siyosiy tizimga ta'sir qilayotgani haqida.
3. Norris, P. (2001). *Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty, and the Internet Worldwide*. Cambridge University Press. Raqamli tafovut va demokratik ishtirokning global tahlili.
4. Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere*. MIT Press. Internet orqali shakllanayotgan yangi jamoatchilik maydonining nazariy asosi.
5. European Commission. (2022). *Digital Services Act (DSA)*. Retrieved from <https://ec.europa.eu> Yevropa Ittifoqidagi dezinformatsiyaga qarshi yondashuv va regulatsiya.
6. Estonian e-Government Foundation. (2021). *e-Estonia: The Digital Society*. Retrieved from <https://e-estonia.com> Estoniyaning elektron hukumat tajribasi haqida rasmiy axborot.

7. Ministry for Development of Information Technologies and Communications of the Republic of Uzbekistan. (2023). “Raqqamli O‘zbekiston – 2030” Strategiyasi. O‘zbekistonning raqqamli transformatsiyaga oid strategik hujjati.

8. Shirky, C. (2008). Here Comes Everybody: The Power of Organizing Without Organizations. Penguin Press. Ijtimoiy tarmoqlar orqali siyosiy harakat va fuqarolik faolligining kuchayishi haqida.

9. UNESCO. (2021). Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. Axborot va raqqamli savodxonlik bo‘yicha xalqaro ta‘lim materiali.